بررسی مهاجرت در استان خوزستان

سید لطف‌ا... هاشمی

مدیر کل دفتر آمار و اطلاعات استانداری خوزستان

مهاجرت عبارت است از جابه‌جایی مردم از مکانی به مکانی دیگر (تغییر شهر یا آبادی محل اقامت) برای کار، تحصیل یا .... مردم معمولاً به دلیل دور شدن از عوامل نامساعد دورکننده (دافعه‌های مبدأ) مانند فقر، کمبود غذا، بلایای طبیعی، جنگ، بیکاری و کمبود امنیت و عوامل مساعد جذب‌کننده مانند امکانات بهداشتی بیش‌تر، آموزش بهتر، درامد بیش‌تر و مسکن بهتر در مقصد، مهاجرت می‌کنند.

بررسی مهاجرت در سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۰

در سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۰ (به‌جز دهه‌ی ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵) استان خوزستان، مهاجرفرست و در دهه‌ی ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵ به دلیل بازگشت مهاجرین جنگ تحمیلی، استان خوزستان مهاجرپذیر بوده است. در دهه‌ی ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ (عمدتاً) به دلیل وقوع جنگ تحمیلی، تعداد ۳۴۹ هزار نفر از مردم استان خوزستان به سایر استان‌های کشور مهاجرت کردند ولی تعداد مهاجرین واردشده به استان خوزستان در دهه‌ی بعد (که جنگ خاتمه یافت) ۲۷۸٫۳ هزار نفر (مهاجرین بازگشتی) بوده است.

بررسی مهاجرت در دوره‌ی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰

در دوره‌ی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ تعداد مهاجرین جابه‌جاشده در داخل استان خوزستان ۱۶۲,۳۰۰ نفر و مهاجرین واردشده از سایر استان‌ها به استان خوزستان ۶۱,۰۹۲ نفر بوده است.

- ۷۹٫۱ درصد از مهاجرین واردشده به استان خوزستان در نقاط شهری و ۲۰٫۹ درصد در نقاط روستایی ساکن بوده‌اند.
- از مهاجرین درون استانی، تعداد ۲۰,۲۷۱ نفر از آبادی‌ها به شهرها، ۲۰,۴۳۵ نفر از شهرها به آبادی‌ها، ۱۰۴,۹۷۰ نفر از شهرها

جدول ۱- مهاجرت بین استانی در سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۹۰ استان خوزستان

دوره‌ی زمانی	مهاجرین بین استانی		خالص مهاجرت*	خالص مهاجرت به جمعیت استان (نسبت)	مهاجرین واردشده به مهاجرین خارج‌شده (درصد)
	واردشده به استان خوزستان	خارج‌شده از استان خوزستان			
۱۳۵۵-۱۳۵۰	۶۵,۸۰۹	۷۴,۳۶۶	-۸,۵۵۷	-۰٫۳۹	۸۸٫۵
۱۳۶۵-۱۳۵۵	۸۱,۴۵۴	۳۴۹,۰۹۸	-۲۶۷,۶۴۴	-۹٫۹۸	۲۳٫۳
۱۳۷۵-۱۳۶۵	۲۷۸,۳۳۶	۲۱۶,۹۸۷	۶۱,۳۴۹	۱٫۶۴	۱٫۲۸
۱۳۸۵-۱۳۷۵	۱۷۰,۴۵۰	۲۷۸,۶۶۲	-۱۰۸,۲۱۲	-۲٫۵۳	۶۱٫۲
۱۳۹۰-۱۳۸۵	۶۱,۰۹۲	۱۱۵,۶۲۲	-۵۴,۵۳۰	-۱٫۲	۵۲٫۸

منبع: مرکز آمار ایران

* منظور از خالص مهاجرت اختلاف بین مهاجرین واردشده و مهاجرین خارج‌شده است.

جدول ۲- مهاجرین واردشده به استان خوزستان در ۵ ساله‌ی منتهی به سال ۱۳۹۰

شرح				وارد شده به نقاط شهری استان			وارد شده به نقاط روستایی استان		
				مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
محل اقامت قبلی	مهاجرت درون استانی	شهرستان محل سرشماری	شهر	۴۲,۳۳۸	۲۱,۲۴۸	۲۱,۰۹۰	۱۰,۵۲۷	۵,۲۶۱	۵,۲۶۶
			آبادی	۱۷,۲۰۶	۸,۶۶۲	۸,۵۴۴	۱۳,۵۴۲	۶,۷۳۰	۶,۸۱۲
			اظهار نشده	۶۴۰	۳۳۷	۳۰۳	۲۳۸	۱۱۲	۱۲۶
		سایر شهرستان‌های استان	شهر	۶۲,۶۳۲	۲۹,۸۷۷	۳۲,۷۵۵	۹,۹۰۸	۶,۵۹۱	۳,۳۱۷
			آبادی	۳,۰۶۵	۱,۶۵۷	۱,۴۰۸	۱,۲۸۲	۵۸۴	۶۹۸
			اظهار نشده	۸۲۵	۳۹۴	۴۳۱	۹۷	۵۵	۴۲
	شهرستان‌های سایر استان‌ها		شهر	۴۸,۳۶۳	۲۶,۴۳۸	۲۱,۹۲۵	۹,۶۲۶	۷,۹۴۳	۱,۶۸۳
			آبادی	۱,۵۳۴	۷۷۹	۷۵۵	۹۹۸	۵۲۸	۴۷۰
			اظهار نشده	۵۰۷	۲۵۱	۲۵۶	۶۴	۴۶	۱۸
	خارج از کشور			۸۸۸	۵۳۸	۳۵۰	۲۴۱	۱۸۷	۵۴
	اظهار نشده			۱۳,۵۷۱	۶,۸۰۵	۶,۷۶۶	۴,۰۸۹	۲,۲۶۷	۱,۸۲۲
	جمع			**۱۹۱,۵۶۹**	**۹۶,۹۸۶**	**۹۴,۵۸۳**	**۵۰,۶۱۲**	**۳۰,۳۰۴**	**۲۰,۳۰۸**

منبع: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰

به شهرهای دیگر و ۱۴,۸۲۴ نفر از آبادی‌ها به دیگر آبادی‌های استان مهاجرت کرده‌اند و محل اقامت قبلی ۱,۸۰۰ نفر اظهار نشده است.

- در دوره‌ی مورد بررسی، تعداد ۱۱۵,۶۲۲ نفر از استان خوزستان به سایر استان‌های کشور مهاجرت کرده‌اند. در زمان اجرای سرشماری سال ۱۳۹۰، از این تعداد ۲۵/۶ درصد در استان اصفهان، ۱۲/۵ درصد در استان تهران و ۸/۴ درصد در استان فارس ساکن بوده‌اند.

- از نظر شاخص «نسبت خالص مهاجرت به جمعیت»، شهرستان‌های مسجدسلیمان با میزان ۷/۳- درصد و آبادان با میزان ۴/۵- درصد بیش‌ترین شاخص منفی (بیانگر بیش‌ترین شاخص مهاجرفرستی) و شهرستان بندر ماهشهر با شاخص ۱/۴ درصد بیش‌ترین شاخص مثبت را در بین شهرستان‌های استان دارا بوده‌اند. در دهه منتهی به سال ۱۳۸۵ نیز شهرستان‌های مسجدسلیمان و آبادان بیش‌ترین شاخص مهاجرفرستی و شهرستان‌های بندر ماهشهر و باوی بیش‌ترین شاخص مهاجرپذیری را در بین

جدول ۳- موازنه مهاجرت بین استانی در ۵ ساله‌ی منتهی به سال ۱۳۹۰

استان محل اقامت فعلی یا قبلی	خارج‌شده از استان		وارد شده به استان	
	تعداد	سهم از کل (درصد)	تعداد	سهم از کل (درصد)
اصفهان	۲۹,۵۵۹	۲۵/۶	۸,۶۸۶	۱۴/۲
تهران	۱۴,۵۰۴	۱۲/۵	۶,۶۹۰	۱۱/۰
فارس	۹,۷۳۷	۸/۴	۵,۶۰۵	۹/۲
بوشهر	۷,۲۵۱	۶/۳	۱,۹۲۶	۳/۲
البرز	۷,۱۰۶	۶/۱	۲,۰۶۳	۳/۴
سایر استان‌ها	۴۷,۴۶۵	۴۱/۱	۳۶,۱۲۲	۵۹/۱
جمع	**۱۱۵,۶۲۲**	**۱۰۰**	**۶۱,۰۹۲**	**۱۰۰**

منبع: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰

شهرستان‌های استان خوزستان دارا بوده‌اند.

◊ نسبت جنسی و سنی مهاجران

نسبت جنسی (تعداد مردان در مقابل ۱۰۰ نفر زن) مهاجران واردشده به نقاط شهری و روستایی استان به ترتیب ۱۰۲/۵ و ۱۴۹/۲ بوده است که نشان می‌دهد بیش‌ترین مهاجران واردشده به نقاط روستایی استان خوزستان را مردان تشکیل می‌دهند، نسبت جنسی مهاجران جابه‌جاشده در داخل استان ۱۰۰/۹ و مهاجران وارد شده از سایر استان‌های کشور به استان خوزستان ۱۴۳/۳ بوده است.

نسبت جنسی مهاجران خارج شده از استان خوزستان به مقصد سایر استان‌های کشور ۱۲۹/۱ بوده است.

سن ۴۵/۷ درصد از مهاجرین جابه‌جاشده در استان ۱۵-۲۹ سال (جوانان) بوده است. نسبت جمعیت این گروه سنی در مهاجرین واردشده از سایر استان‌ها به استان خوزستان ۵۴/۶ درصد و در مهاجرین خارج‌شده از استان خوزستان به سایر استان‌های کشور ۴۸/۱ درصد بوده است. این گروه سنی، عموماً در سن کار و

جدول ۴- خالص مهاجرت شهرستان‌های استان خوزستان در سال ۱۳۹۰

شهرستان	موازنه مهاجرتی				خالص مهاجرت		کل خالص مهاجرت	نسبت خالص مهاجرت به جمعیت ٪
	سایر استان‌های کشور		سایر شهرستان‌های استان					
	مبدأ	مقصد	مبدأ	مقصد	برون استانی	درون استانی		
آبادان	۲,۹۲۰	۱۲,۹۲۴	۳,۱۷۵	۵,۲۸۱	-۱۰,۰۰۴	-۲,۱۰۶	-۱۲,۱۱۰	-۴/۵
امیدیه	۸۲۷	۲,۷۲۷	۱,۷۱۳	۳,۲۷۸	-۱,۹۰۰	-۱,۵۶۵	-۳,۴۶۵	-۳/۸
اندیکا	۳۳	۷۳	۱۵۱	۷۶۱	-۴۰	-۶۱۰	-۶۵۰	-۱/۳
اندیمشک	۴,۷۴۹	۴,۹۹۷	۳,۱۴۸	۲,۵۵۸	-۲۴۸	۵۹۰	۳۴۲	۰/۲
اهواز	۲۰,۵۱۲	۴۹,۱۵۴	۲۷,۰۵۳	۱۵,۴۴۹	-۲۸,۶۴۲	۱۱,۶۰۴	-۱۷,۰۳۸	-۱/۲
ایذه	۱۳۰۰	۴,۲۸۶	۱,۶۳۳	۵,۴۳۵	-۲,۹۸۶	-۳,۸۰۲	-۶,۷۸۸	-۳/۳
باغ‌ملک	۳۷۳	۴۲۷	۱,۳۰۵	۴,۶۷۴	-۵۴	-۳,۳۶۹	-۳,۴۲۳	-۳/۲
باوی	۴۹۵	۱۱	۸۷۲	۱۲۹	۴۸۴	۷۴۳	۱,۲۲۷	۱/۴
بندر ماهشهر	۵,۳۵۹	۶,۶۵۷	۹,۰۸۲	۳,۹۴۳	-۱,۲۹۸	۵,۱۳۹	۳,۸۴۱	۱/۴
بهبهان	۳,۹۹۰	۳,۹۹۶	۳,۱۶۱	۳,۶۰۷	-۶	-۴۴۶	-۴۵۲	-۰/۳
خرمشهر	۲,۸۸۳	۵,۳۵۰	۳,۴۱۸	۲,۵۵۵	-۲,۴۶۷	۸۶۳	-۱,۶۰۴	-۱
دزفول	۹,۶۶۷	۱۰,۶۲۹	۸,۰۲۵	۴,۶۴۰	-۹۶۲	۳,۳۸۵	۲,۴۲۳	۰/۶
دشت آزادگان	۵۰	۳۲۲	۱۴۴	۱,۰۱۸	-۲۷۲	-۸۷۴	-۱,۱۴۶	-۱/۱
رامهرمز	۷۸۵	۱,۲۱۱	۳,۸۴۲	۳,۲۲۵	-۴۲۶	۶۱۷	۱۹۱	۰/۲
رامشیر	۴۸۵	۲۲۷	۸۴۲	۱,۲۲۹	۲۵۸	-۳۸۷	-۱۲۹	۰/۳
شادگان	۱۲۱	۶۰۸	۳۳۱	۲,۱۱۱	-۴۸۷	-۱,۷۸۰	-۲,۲۶۷	-۱/۵
شوش	۷۵۲	۱,۷۰۰	۱,۱۰۵	۲,۵۱۷	-۹۴۸	-۱,۴۱۲	-۲,۳۶۰	-۱/۲
شوشتر	۲,۲۲۴	۳,۵۴۷	۳,۷۷۵	۴,۹۰۹	-۱,۳۲۳	-۱,۱۳۴	-۲,۴۵۷	-۱/۳
گتوند	۱۹۸	۲۲۳	۱,۷۳۹	۹۲۱	-۲۵	۸۱۸	۷۹۳	۱/۲
لالی	۳۹۹	۲۳۷	۵۶۰	۸۱۱	۱۶۲	-۲۵۱	-۸۹	-۰/۲
مسجد سلیمان	۲,۱۱۸	۵,۶۱۷	۱,۶۱۲	۶,۴۱۶	-۳,۴۹۹	-۴,۸۰۴	-۸,۳۰۳	-۷/۳
هفتکل	۱۲۳	۱۵۰	۵۷۴	۸۹۲	-۲۷	-۳۱۸	-۳۴۵	-۱/۵
هندیجان	۳۶۶	۳۶۴	۷۱۵	۱,۱۰۴	۲	-۳۸۹	-۳۸۷	-۱
هویزه	۳۶۳	۱۸۵	۳۰۵	۳۳۲	۱۷۸	-۲۷	۱۵۱	۰/۴

فعالیت، تحصیل و انجام خدمت وظیفه (برای پسران) هستند.

علت مهاجرت

علت مهاجرت ۲۰/۷ درصد از کل مهاجران واردشده به نقاط روستایی انجام یا پایان خدمت وظیفه بوده است. کسانی که به مراکز نظامی و انتظامی و سایر سازمان‌های واقع در آبادی‌ها به‌منظور **انجام خدمت وظیفه** اعزام شده‌اند، جزء مهاجرین واردشده به روستاها قلمداد گردیده‌اند. ۵۴/۶ درصد از مهاجرین وارد شده به استان یا جابه‌جاشده در استان که علت مهاجرت آنان انجام یا پایان خدمت وظیفه ذکر شده، بخشی از مهاجرین واردشده به روستاها بوده‌اند.

- علت مهاجرت مردان ۱۵-۲۹ ساله واردشده به شهرهای استان، در ۲۳/۶ درصد تحصیل، ۲۰/۱ درصد انجام یا پایان خدمت وظیفه و ۱۰/۷ درصد جستجوی کار بوده است.
- علت مهاجرت مردان ۱۵-۲۹ ساله واردشده به نقاط روستایی استان، در ۵۷/۹ درصد موارد انجام یا پایان خدمت وظیفه بوده است.
- از مهاجرین زن واردشده به شهرهای استان ۵۰/۹ درصد در گروه سنی ۱۵ تا ۲۹ ساله (جوانان) بوده‌اند که ۵۶ درصد آنان با پیروی از خانوار و ۲۷/۶ درصد با هدف تحصیل مهاجرت کرده‌اند.

جدول ۵- علت مهاجرت مردان در ۵ ساله‌ی منتهی به سال ۱۳۹۰، درصد

علت مهاجرت	خارج‌شده از استان		واردشده (از سایر استان‌ها) به استان خوزستان		مهاجرت درون استان	
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
جستجوی کار	۹/۵	۱/۳	۱۱/۲	۱/۷	۹/۳	۱/۲
جستجوی کار بهتر	۵/۴	۰/۹	۶/۷	۱/۱	۴/۴	۰/۶
انتقال شغلی	۱۲/۵	۱/۶	۱۲/۷	۱/۸	۶/۵	۱
تحصیل	۹/۸	۱۳/۵	۱۲/۳	۱۵/۰	۱۰/۳	۱۲/۸
پایان تحصیل	۱/۰	۰/۹	۰/۸	۱/۰	۰/۴	۰/۴
انجام یا پایان خدمت وظیفه	۲۲/۶	۰	۲۴/۵	۰	۹/۰	۰
دستیابی به مسکن مناسب‌تر	۴/۷	۲/۸	۳/۷	۲/۴	۱۹/۹	۸/۲
پیروی از خانوار	۲۴/۷	۶۹/۴	۱۹/۳	۶۴/۹	۳۰/۴	۶۶/۶
سایر	۹/۰	۸/۶	۴/۳	۵/۸	۷/۶	۷/۱
اظهارنشده	۰/۸	۱/۰	۴/۶	۶/۲	۲/۱	۲/۱
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰